Et møte med Mamen senior

(Knut G. Mamen,
dvs. Knut Grauer Mamen,
27.04.1923 - 01.02.2015)

Av Edmund Schilvold

Publisert i Moss Dagblad

(Dette var et av de mest minneverdige av de mange portrettintervjuene jeg hadde på trykk i Moss Dagblad i løpet av årene 2006, 2007 og 2008. Jeg likte denne eldre mannen som et spesielt fint menneske allerede da jeg møtte ham for første gang, i 2004, og tenkte etter hvert på ham som en venn, og jeg tror han så på meg som en av sine venner. Vi hadde en rekke veldig hyggelige og stemningsfulle møter i de vakkert innredede stuene i det historiske hovedhuset på Røed gård, og ute i den frodige hagen som omgir det, i løpet av årene fra 2004 til 2009.)

Han er høy, vennlig og gjestfri, og fører seg med en særegen, humørfylt verdighet. Han og hans familie har han oppnådd stor respekt for hva de har utrettet på Røed. Det kunne være fristende å utrope Knut Mamen til adelsmann i ordets beste betydning. Men om han framstår som en adelsmann, så har han likevel levd et arbeidsomt og utfordrende liv, også før han kom til søndre Jeløy.

En høy og slank mann med et uttrykksfullt ansikt ønsker oss velkommen med sin store og romslige neve utenfor den etter hvert velkjente lysegule

1700-tallsbygningen på en viss gård på Jeløy. Neven er like romslig som hjerterommet, kunne vi ha sagt, og mange ville nok vært enige. Så befinner vi oss nok en gang i en av de store stuene med vakre og merkverdige gjenstander samlet av Mamen og hans kone Ruth opp gjennom et langt ekteskap, der en av de felles interessene har vært historie. Det er forresten ”kårboligen” vi befinner oss i, den yngre generasjonen holder til en tanke lenger sørover, på den andre siden av rosehagen.

Knut Mamen er nå inne i sitt 84. år, og har ro til å reflektere litt over sitt opphav. Hans Christen Mamen, for eksempel, hans far, født på tampen av det nittende århundre, i 1878. Faren var, som sønnen, en eventyrer, om enn på et ganske annet vis, han var nemlig kun 16 år gammel da han reiste til det forjettede Amerika. Ikke nok med det, han vervet seg som soldat på amerikansk side da den spansk-amerikanske krig begynte i 1898. Ved århundreskiftet møtte han sin framtidige hustru der, og hun var fra Vestfold, Norge, Marie Louise Horntvedt Stokke, som hun het. Dermed ble eventyreren brakt tilbake til bakker og berg, for Marie hadde lovet sin familie ikke å emigrere til USA.

De giftet seg og kjøpte egen gård, Vestad i Tjølling, men etter sju år flyttet de til Syverstad i Asker. Der ble de imidlertid kun i en måned – da kunne Hans Christen berette for sin kone at han hadde kjøpt ny gård igjen, og den gården, som lå rett ved siden av, var Vogellund, Knut Mamens barndomshjem.

– Det var en vakker gård, og jeg hadde en fantastisk oppvekst der, sier Mamen, som var den yngste av åtte søsken. På Vogellund var det både ørretbekk og et lite fossefall, og like nedenfor den gamle hovedbygningen i sveitserstil var sjøen. Mamen fikk båt som ni-åring, og var svært ofte ute og fisket. Han husker også hvordan det stadig kom unger inn på gården for å

leke. Det var ingen mangel på friarealer på Vogellund den gang. I dag er Vogellund fullstendig forsvunnet, oppslukt av den voksende hovedstaden.

Mot slutten av andre verdenskring var den unge Mamen med på å bygge opp Hjemmefronten igjen etter at den hadde gått i oppløsning, et krevende og farefullt arbeid. En svoger av Mamen ble sendt til en av Nacht und Nebel-leirene i Tyskland, og endte sitt liv der.

Mamen slapp å oppleve slike leirer, og var instruksjonssjef i Hjemmefronten da den tyske kapitulasjonen nærmest seg. 10. mai fikk han ordre om å ta med seg 30 mann og møte britiske offiserer på Østbanen. Han husker at han fikk seg en aldri så liten støkk da det ble sagt at ”Jeg har fått høre at det er en alvorlig sak, og du må regne med ikke å komme hjem igjen … før i morgen.” Mamen ler. Latteren kommer lett når Mamen forteller om sine bravader. Herskapelige omgivelser til tross, Mamen er ikke den som tar seg selv så høytidelig.

Han bedyrer at han har vært sjenert, noe han ble klar over etter hvert, men han var ikke mer sjenert enn at han våren 1951 våget seg på å ringe til en viss jente han så vidt hadde truffet fjorten dager tidligere, den 26. mars. Jenta het Ruth, og den unge Mamen inviterte henne på konsert. De ble forlovet den 9. juni og giftet seg den 29. desember. Tilfeldigheters spill, ville noen ha sagt, men Mamen er fortsatt overbevist om at det var meningen at han og Ruth skulle treffe hverandre.

Det får være opp til hver enkelt å vurdere om det var tilfeldigheters spill som førte til at Mamen oppdaget Røed og ble gårdens redning, men det var stadig nye ekspropriasjoner som drev dem til å forlate Vogellund. Lenge hadde de sett for seg at var på Vogellund de skulle tilbringe alderdommen, og Mamen fikk sågar oppført en ny hovedbygning som han selv hadde tegnet. Det var også på Vogellund at deres fire barn, Knut Christen,

Borghild, Astrid og Hans Torer, vokste opp. Men i begynnelsen av 1970-årene hadde de innsett at Vogellund var tapt, og så kom altså plutselig den store utfordringen som var gården Røed på Jeløy dalende, fra oven, vil noen hevde, og Mamen og hans kone bestemte seg for å gripe den. Det angrer de ikke på i dag.

– Et menneske trenger utfordringer, påpeker Mamen, slik han har gjort mange ganger før, og fortsetter:

– Jo mer du arbeider med noe, desto større kjærlighet får du til det, og her har vi jobbet så mye, med hus og have, og ikke minst med mennesker, slår han fast.

En side ved Mamen som nok ikke er så kjent utenfor Røed er hans interesse for kunstmaling, men den som spør får han kanskje til å innrømme, på ytterst beskjedent vis, at jo, han har et atelier nede i kjelleren. Der jobber han med sine lyse, stundom drømmeaktige bilder i naivistisk stil, noen av dem inspirert av historier fra Bibelen. Enkelte av dem har fått plass i en av stuene oppe, deriblant et bilde som vant Edmund Rees tydelige bifall for noen år siden.

– Malingen har vært viktig mentalt sett, sier Mamen, som interesserer seg for og har studert kunsthistorie.

– Jeg synes det ga meg et mye større perspektiv på verden, sier han oppriktig.

I dag er det som kjent sønnen Hans Torer som står bak roret på Røed. Den nye generasjonen har en litt annen stil enn den eldre, men sansen for utfordringer og framtidsvyer er neppe så forskjellig.

– Jeg har alltid hatt noen drømmer … og har det fortsatt. Jeg drømmer kanskje litt vel mye, men jeg tror ikke jeg hadde kommet dit jeg er uten drømmen, avslutter Mamen senior.

Av Edmund Schilvold